

Universitat de Girona
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales

Diplomatura de Ciències Empresariales
Curs 2000-2001
2n quadrimestre
Assignatura optativa
6 crèdits

Departament d'Empresa
Campus de Montilivi
17071 Girona
Fax 34 (9) 72 418032
c.e. alfons.romero@udg.es

PROGRAMA DE SOCIOLOGIA DE LES RELACIONS LABORALS

Professor: Alfons Romero

Objectius: L'assignatura se centra en l'anàlisi de les principals transformacions actuals en el treball. Dedicarem especial atenció a l'estudi aplicat de les relacions laborals, proporcionant les eines teòriques i pràctiques per a l'anàlisi de les relacions laborals a Espanya i alguns països del nostre entorn europeu. També discutirem aspectes candents de l'actualitat laboral com la discussió al voltant del futur dels sindicats, de la seva crisi de representativitat; la unitat/diversitat dels interessos empresarials; el paper de l'estat en la regulació de les relacions laborals, etc.

Programa teòric:

I. El treball i les seves principals transformacions com a base de les relacions laborals.

Tema 1.- La centralitat del treball en la sociologia. El treball com a factor d'estructuració social. La pluralitat de significats del treball. El treball assalariat com a base de les relacions laborals.

Tema 2.- Principals transformacions en el treball. Globalització i divisió internacional del treball.

Tema 3. La flexibilitat. Tipus de flexibilitat. Del fordisme al postfordisme.

II. Teories sobre les relacions laborals i els actors socials.

Tema 4.- L'origen de les relacions laborals. Conflicte i cooperació en el treball. Principals perspectives en l'estudi de les relacions laborals.

Tema 5.- Els actors socials del treball. Les organitzacions sindicals. Les organitzacions empresarials. L'estat.

III. Relacions laborals a Catalunya, Espanya i Europa.

Tema 6. Conflicte, negociació col·lectiva i concertació social. Les relacions laborals a Catalunya, Espanya i la Unió Europea.

Programa pràctic:

I. El treball i les seves principals transformacions com a base de les relacions laborals

1ª pràctica - Sobre el concepte de treball. Discussió de lectures i exercici escrit sobre la complexitat i heterogeneïtat del concepte treball. Pràctica corresponent al tema 1 del programa teòric.

2^a i 3ª pràctica - Sobre les transformacions actuals del treball. Discussió sobre material audiovisual en el que es presenten els principals canvis que està patint el món del treball, tant pel que fa a la globalització i les seves conseqüències sobre les relacions laborals (tema 2) com a la flexibilitat laboral (tema 3).

II. Realització d'una recerca sobre les relacions laborals en una empresa

Es dedicaran un total de cinc pràctiques al seguiment d'una petita recerca sobre les relacions laborals en una empresa triada pels estudiants. Aquestes cinc pràctiques tenen com a objectiu iniciar als estudiants en la recerca en el camp de les relacions laborals, des de la construcció de l'objecte d'estudi, l'elaboració d'hipòtesis, les tècniques d'investigació i l'explotació de les dades. Aquestes cinc pràctiques es corresponen amb els temes 4, 5 i 6 del programa teòric.

Desenvolupament del programa al llarg del curs:

S'impartiran classes teòriques i pràctiques, recolzades en un dossier de lectures, dades estadístiques, així com material audiovisual i la bibliografia recomanada. El curs està dividit en tres grans parts. En la primera part s'analitzen les principals transformacions que s'estan produint en el món del treball. En la segona part es proporcionen les eines teòriques necessàries per a l'anàlisi de les relacions laborals. La tercera part, de caràcter més aplicat, consisteix en la recollida i anàlisi de les principals magnituds sobre les relacions laborals a Catalunya i Espanya, amb alguna comparació amb les relacions laborals a la Unió Europea.

Es realitzaran un total de 8 pràctiques. Les tres primeres són de caràcter individual i estan relacionades amb els tres primers temes. Les darreres cinc pràctiques pretenen guiar l'elaboració del treball de recerca sobre les relacions laborals en una empresa triada pels estudiants.

A més de l'examen final i dels treballs de pràctiques, l'estudiant haurà de llegir el llibre de Richard Sennett (2000) *La corrosión del carácter*, Barcelona, Anagrama.

Les activitats acadèmicament dirigides tindran un caràcter de suport a la docència, amb especial atenció al comentari del dossier de lectures i del llibre obligatori del curs.

Sistema d'avaluació:

Es farà una avaluació continuada dels estudiants en funció de la participació a classe, la realització de les pràctiques i una prova final. La realització de les pràctiques (que inclou el treball de recerca) comptarà un 40% de la nota final. La prova final comptarà el 60% restant, incloent-hi la lectura obligatòria del llibre de Richard Sennett.

Bibliografia bàsica:

MIGUÉLEZ, F. ; PRIETO, C. (Dir. i Coord.) (1999) *Las relaciones de empleo en España*, Madrid, Siglo XXI.

Es tracta d'un llibre en el que es recullen les principals aportacions dels teòrics espanyols sobre l'evolució del treball a Espanya durant la dècada dels noranta. Entre les virtuts del llibre (que no és un manual) destaquen la seva interdisciplinarietat i capacitat d'equilibri entre la teoria i les dades empíriques. El llibre és d'especial utilitat pels temes 4, 5 i 6 del programa.

SENNETT, Richard (2000) *La corrosión del carácter. Las consecuencias personales del trabajo en el nuevo capitalismo*, Barcelona, Anagrama.

El sociòleg Richard Sennett analitza en aquest llibre el contrast entre dos àmbits de treball oposats: el tradicional, un món d'organitzacions jeràrquiques rígides, on predominava la seguretat laboral; i el nou món d'empreses en canvi continu, un món de risc i d'extrema flexibilitat. El llibre és d'especial utilitat pels temes 1, 2 i 3 del programa.

Bibliografia complementària:

Sobre el concepte i transformació del treball :

- Balbo, L., *La doble presencia*, a Borderías, C., Carrasco, C., Alemany, C., Las mujeres y el trabajo. Rupturas conceptuales, Barcelona-Madrid, Icaria-FUHEM, 1994.
- Castillo, J.J. El trabajo del sociólogo, Madrid, Editorial Complutense, 1994.
- Dehesa, G. Comprender la globalización, Madrid, Alianza Editorial, 2000.
- García Selgas, F.J.; Monleón, J.B. Retos de la postmodernidad, Madrid, Trotta, 1999.
- Gorz, A., Metamorfosis del trabajo, Madrid, Sistema, 1995.
- Mingione, E., Las sociedades fragmentadas, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid, 1993.
- Pahl, R.E., De l'economia formal a formes de treball: models i tendències transnacionals, a PAPERS, 34, Barcelona, 1990.
- Sebastián, L. El rey desnudo. Cuatro verdades sobre el mercado, Madrid, Trotta, 1999.

Sobre l'origen i les perspectives de les Relacions Laborals

- Baglioni, G., Crouch, C (Comps), Las relaciones laborales en Europa. El desafío de la flexibilidad, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1992.
- Burawoy, M., El consentimiento en la producción, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1989.
- Dunlop, J.T., Sistemas de relaciones industriales, Barcelona, Península, 1978.
- Edwards, P.K., Scullion, H., La organización social del conflicto laboral, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1987.
- Hyman, R., Ferner, A., (ed), New Frontiers in european Industrial Relations, Oxford, Blacwell, 1994.
- Hyman, Relaciones industriales. Una introducción marxista, Madrid, Blume, 1975.
- Poole, M., Relaciones industriales. Modelos y orígenes de la diversidad nacional, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1993.
- Poole, M., Teorías del sindicalismo. Una sociología de las relaciones industriales, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1991.

Sobre els actors socials del treball

- Clegg, H., El sindicalismo en un sistema de negociación colectiva, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1985.
- Führer, I.M., Los sindicatos en España. De la lucha de clases a estrategias de cooperación, Madrid, Consejo Económico y Social, 1995.
- Holm-Detlev, Köhler, El movimiento sindical en España, Madrid, Fundamentos, 1995.
- Pardo, R., Fernández, J., Las organizaciones empresariales y la configuración del sistema de relaciones industriales en la España democrática, a Miguélez, Prieto (ed.), Relaciones Laborales en España, Madrid, Siglo XXI, 1991.
- Regalia, I., La participación de los trabajadores en el sindicato, Sociología del Trabajo, nº 4, 1988.
- Sisson, K., Los empresarios y la negociación colectiva. Un estudio internacional comparado, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1990.
- Solé, C. (Dir.) Las organizaciones empresariales en España, Barcelona, Ediciones Universitarias de Barcelona, 1999.